

VÆLG DEN RIGTIGE AMMUNITION TIL BUKKEJAGTEN

Til jagt på råbuk er kaliberen stort set uden betydning for effektiviteten. Valget af kugle er derimod afgørende.

Når det gælder råvildtjagt er interessen for valget af riffelkaliber og ammunitionstype omvendt proportional med spørgsmålets betydning for jagtens udfald. Alle riffelpatroner, som opfylder energikravet til jagt på råvildt – hvilket i praksis vil sige fra kaliber .222 Remington

og opefter – er rigeligt i stand til hurtigt og effektivt at nedlægge en råbuk, når blot kuglen er placeret det rette sted.

Med hensyn til vores mindste hjortevildt handler den åbenbart udødelige kaliberdiskussion derfor ikke om kuglebæner, hastighed, anslagsenergi og kuglevægt. I stedet går øvelsen ud på at finde

en kuglekonstruktion, der resulterer i et hurtigt drab med moderat kødødelæggelse, så der ikke er knytnevæstore huller i dyret – eller det, der er værre.

Populære kalibre

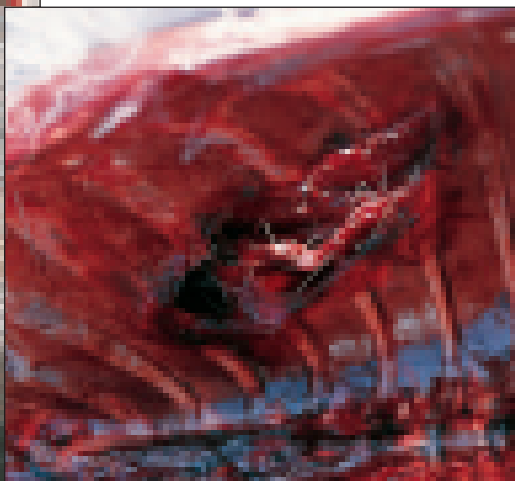
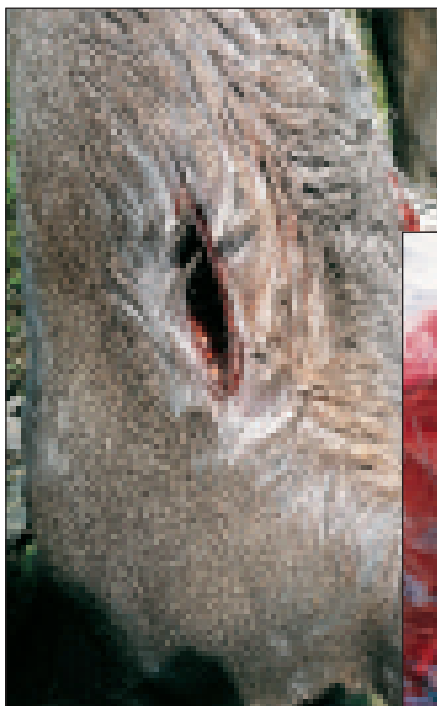
De tre mest populære riffelkalibre i Danmark er uden diskussion 6,5x55, .308 Winchester og .30-06 Springfield. Disse tre patroner følges af andre i samme energiklasse – såsom 7x64 og .270 Winchester. Alle disse kalibre er mere end rigeligt kraftige til effektivt at dræbe så lille et dyr som en råbuk. Vælger man i disse kalibre ammunition med lette kugler, der tillige ekspanderer hurtigt, bliver resultatet nemt, at den spinkle råvildtkrop sønderrives som følge af den voldsomme påvirkning under kuglens passage af kroppen – specielt, hvis man træffer skulderknogler.

I riffeljagtens barndom var konstruktionen af blødnæsedede jagtprojektiler enkel: en tynd kobberkappe, hvori man pressede en blykerne fast.

Datidens ammunition var ikke særligt hurtig, men alligevel gav de relativt grove kalibres bløde og let ekspanderende projektiler ofte en stor ekspansion og kødødelæggelse ved træf i knogler på råvildt.

Deraf opstod (u)skikken med at placere kuglen bag bladet – i et forsøg på at ramme hjertet uden at træffe knogler

Små kalibre er velegnede til bukkejagt, men kræver projektiler, der har en kontrolleret ekspansion. På dyret her har et skråt bagskud fra en .22-250 Rem. resulteret i, at projektilet er splintret og har fulgt ribbenene i stedet for at fortsætte gennem de vitale dele. Der var intet udgangshul.

Undgå overkill

Foto: Johann Espurning

Kraftige patroner med lette højhastighedsprojektiler giver en helt unødvendig kraftig og uæstetisk kødødelæggelse på den lille råvildtkrop ... Her ses resultatet af en træffer med en .300 Win. Magnum.

og derved forøge kødødelæggelsen.

Efter min mening er denne praksis en uskik, da den øger risikoen for anskydninger betragteligt – især i form af mave- og løbskud. Sigter man derimod midt i „firkanten“ – altså midt på bladet – er der langt større margen for fejl fra skyttens side.

Hvis man vil mindske anskydningsrisikoen og samtidig undgå store udgangshuller, må man vælge en mere moderne projektiltype end den traditionelle blødnæsedede.

Trægere ekspansion

I den sidste snes år er der sket store fremskridt inden for udviklingen af moderne jagtprojektiler, og der findes i dag et utal af såkaldte premiumkugler, der ofte er meget kostbare at fremstille. Disse kugler er imidlertid fremstillet til jagt på langt større og mere skudstærke arter end det spinkle råvildt. Så selvom mange premiumkugler er mere end brugbare, er det helt unødvendigt at anvende dem til bukdejagt. Blot projektilet har et nogenlunde trægt ekspansionsforløb, er det rigeligt godt til at opnå både et chokdrab og en æstetisk skudkanal i råvildtkroppen.

Et trægt ekspansionsforløb i de gængse kalibre opnår man lettest ved at bruge et tungt projektil for den pågældende kaliber. Altså en 10-gramskugle i kaliber

6,5mm eller en 13-gramskugle i kaliber .30-06. Det giver automatisk en lavere udgangshastighed, hvilket er en afgørende faktor for ekspansionsforløbet.

Dernæst bør kuglekonstruktionen have en eller anden form for binding eller låsning mellem kappe og blykerne. Herhjemme er nogle af de mest populære konstruktioner af denne type Lapuas Megakugle og Normas Oryxprojektil. Sakos tilsvarende kugle hedder Hammerhead, mens H-mantelkuglen er det tætteste RWS kommer på denne type projektiler.

Eftersom de mest populære standardkalibre er mere end rigeligt kraftige, er det helt meningsløst at anvende deciderede magnumpatroner i samme kuglediameter til bukdejagt. Højere hastighed vil alt andet lige forøge ekspansionshastigheden og dermed problemstillingen med sønderskydning af råvildtkroppen. Normalt vil man med magnumpatroner kun kunne gøre sig forhåbninger om at opnå en moderat skudvirkning på råvildt, hvis der bruges håndladet ammunition.

Små kalibre

Mange jægere foretrækker at anvende en småkalibret riffel til jagt på rå- og småvildt. Bruger man patroner i kaliber 6 eller 5,6 mm står forholdet mellem anslagsenergi og vægten af råvildtkroppen ofte i

et mere fornuftigt forhold til hinanden. Desuden har man den store fordel, at de populære patroner i denne gruppe – .222, .223, .22-250 og .243 Win. – har en meget ringe rekyl, hvilket erfaringsmæssigt resulterer i langt mere præcis skydning.

Men da disse patroner næsten alle har en meget høj udgangshastighed, stilles der stadig krav om, at projektilet har et kontrolleret ekspansionsforløb. I modsat fald opnår man hverken chokdrab eller minimal kødødelæggelse.

Hvis kuglen splintres under passagen af vildtkroppen, mindskes dybdevirkningen og dermed dræbeevnen drastisk. Selvom bukken er korrekt ramt og dødeligt anskudt af det splintrede projektil, vil den ofte have en temmelig lang flugtdistance, før den falder forendt. Den ringe schweissafgivelse efter disse kugler – specielt, hvis der ikke er gennemskud – gør desuden eftersøgning uden hund meget vanskeligere.

Leder man efter den bedste småkalibrede patron til råvildtjagt, er det min opfattelse, at følgende fem krav bør være opfyldt:

- Lille hylster, der muliggør anvendelsen af en kort riffellås og dermed bygningen af en lille, let og elegant riffel – næsten uden rekyl.
- Kuglebanen skal være så flad, at man kan jage ikke bare råvildt, men også ræv ▶

Vælger man en trægtekspanderende kugle med moderat hastighed, kan man opnå både chokeffekt og minimal kødødelæggelse. Det sidste ses tydeligt på udgangshullet.

- ▶ og fuglevildt med riflen.
- Patronen skal være i stand til at chokdræbe råvildt i 8 eller helst 9 ud af 10 tilfælde, hvor kuglen placeres korrekt i hjerte-/lungeregionen. "Chokdrab" vil jeg bredt definere som ganske få meters flugtstrækning og som regel slet ingen.
- Baseret på mine erfaringer skal anlagsenergien være mindst 1.000 joule på de relevante skudafstande – altså maksimalt ud til 150 meter.
- Patronen skal præstere både gennemskud og en moderat kødødelæggelse. Det kræver igen et projektil med en moderat og kontrolleret ekspansion – selv ved træf i knogler.

Fabriksammunition

Som nævnt i starten af artiklen er alle de lovlige patroner fuldt ud i stand til at nedlægge en råbuk – i alle de på markedet forekommende udgaver. Problemet opstår, når man ikke bare vil dræbe bukken – men tillige gøre det på stedet og med en minimal kødødelæggelse. Her kommer fabriksammunitionen i visse tilfælde til kort.

Desværre er det stadig sådan, at ingen ammunitionsfabrik har markedsført en patron, som opfylder samtlige de fem ovennævnte krav.

Sako har gjort et godt forsøg med Barnes X-kugler i kaliber .222, men hvis ikke man ofte renser løbet med en giftig specialsolvent, forringes præcisionen efter forholdsvis få skud. En anden fabrikspatron, som kommer tæt på, er Krieghoffs 6x70R, som fremstilles af Norma (se Jæger 10/2002: Blyantpatronen). Her er hastigheden så lav, at selv det leteksplanderende Ballistic Tip-projektil opnår en kontrolleret ekspansion i råvildt. Men patronen er kun beregnet og velegnet til brug i knæklåsvåben.

Patroner i kaliber 6 mm udmærker sig ved, at der i denne kuglediameter fremstilles et stort antal projektiler, som er beregnet til arter større end råvildtet. Her kan man derfor nemt levere den ønskede kontrollerede ekspansion. Til gengæld er den mest udbredte patron kaliber .243 Winchester, og den er stadig så kraftig, at den med fabriksladning ofte giver store sårkanaler og udgangshuller.

I kaliber .224" – 5,6 mm – er der et bredt udvalg af fabrikspatroner med et mere passende energiniveau, men mangel på projektiler af god konstruktion. Blandt andet derfor har .222 Remington fået et – helt uberettiget – dårligt ry blandt mange jægere. Men man må ikke glemme, at selv med disse mindre end ideelle kugler nedlægges der stadigvæk tusindvis af rådyr hvert eneste år.

Håndladning

Vil man opnå idealpatronen, må man desværre stadig selv lave den. Og det er der stadig flere jægere, som gør. Håndladning giver dem mulighed for at specialfremstille patroner, der opfylder de fem „idealkrav“ ovenfor.

Et godt udgangspunkt er et projektil med en kontrolleret ekspansion og en udgangshastighed på omkring 825 m/s. Det er en relativt enkel sag, når det gælder kugler i kaliber 6 mm.

Når det gælder kaliber .224" er det et

Et projektils ekspansionsforløb kan lettest afprøves i ballistisk gelatine. Her kan man se den såkaldte kavitet, der fremkaldes af kuglens ekspansion under passagen af gelatineblokken. I en dyrekrop falder kaviteten sammen igen efter kuglens passage.

problem for håndladerne, at de velegnede projektiler næsten alle er for tunge/lange til, at man kan opnå en tilfredsstillende præcision i kaliber .222 Rem. Årsagen ligger i kombinationen af .222'eres standardstigning af riffelgangene og den mulige udgangshastighed. Blandt undtagelserne er den ovennævnte Barnes X-kugle samt Trophy Bonded-kuglen, som fås i en tilstrækkelig lav vægt – hvilket vil sige 3,5 gram eller derunder.

Har man en riffel til en af de kraftigere patroner i kaliber .224", ser det efterhånden noget lysere ud. De fleste af disse rifler kan opnå tilfredsstillende præcision med tungere projektiler end 3,5 gram, og

der findes i dag en bred vifte på markedet.

De bedste valg er dog stadig premiumkuglerne. Kuglerne fra Barnes og Trophy Bonded kan naturligvis også anvendes i de kraftigere .224-patroner, og Nosler laver i dag en 3,9 gram tung version af deres berømte Partitionkugle i kaliber .224", hvilket er et langt bedre projektil end dets fætre i Ballistic Tip-udgaven.

Når man håndlader vil det ofte være lønsomt at vælge den laveste ladning, som giver en tilfredsstillende præcision. Det vil stadig være rigeligt højt til at dræbe bukken på pletten, men vil samtidig reducere kødødelæggelsen til et minimum. ▶

jp@jaegerne.dk

Små og lette rifler er idelle til bukkejagt, hvis man anvender et projektil med kontrolleret ekspansion. Bemærk det lille udgangshul.